

Avdelningen för energieffektivisering
Martina Berg

Föreskrifter om energikartläggning i stora företag

Bakgrund

Den 1 juni 2014 trädde lagen om energikartläggning i stora företag ikraft. Lagen är en del av implementeringen av Europeiska unionens energieffektiviseringsdirektiv. Den nya lagstiftningen ställer krav på att alla stora företag senast den 5 december 2015 ska göra en energikartläggning i enlighet med lagens krav.

Lagen om energikartläggning berör företag som bedriver ekonomisk verksamhet, oberoende av juridisk form. Ekonomisk verksamhet tolkas som all verksamhet som består i att erbjuda varor eller tjänster på en viss marknad oavsett om det är i vinstsyfte eller inte. Statliga, kommunala eller landstingsdrivna organisationer omfattas i de delar där organisationen bedriver ekonomisk verksamhet och storlekskraven nedan uppfylls. Verksamhet som bedrivs som myndighetsutövning omfattas inte.

Med stora företag menas företag som:

- sysselsätter minst 250 personer och
- har en årsomsättning som överstiger 50 miljoner EUR *eller*
- en balansomslutning som överstiger 43 miljoner EUR per år.

Företag ska, enligt Europeiska kommissionens definition av SMF-företag, definieras som koncerner om de är anknutna genom ägarskap eller inflytande. Detta innebär att bolag som i normala fall skulle ses som SMF kan komma att falla under lagens krav eftersom de ingår i en koncern.

Det finns ingen exakt siffra på hur många stora företag som finns i Sverige. Troligtvis är det runt 1200 företag som berörs sammanlagt (inklusive offentliga företag och koncerner).

Energieffektiviseringskartläggningen ska genomföras av en person med en särskild kompetens. Denna kompetens beskrivs i föreskriften. Om företaget har ett energiledningssystem eller miljöledningssystem kan en person på företaget som har denna kompetens genomföra kartläggningen. Om företaget inte har ett energiledningssystem eller miljöledningssystem ska en certifierad person genomföra kartläggningen. Den certifierade personen kan ta hjälp av intern personal vid kartläggningen. Ett certifieringssystem finns ännu inte på plats.

Energimyndighetens föreskrifter

Lag (2014:266) och förordning (2014:347) förordar att Energimyndigheten får ge föreskrifter kring certifiering och om särskilda krav på kompetens hos person som genomför kartläggning samt organ som ackrediteras för certifiering.

Energimyndigheten får även meddela ytterligare föreskrifter om oberoende och om hur energikartläggningen ska genomföras, vad den ska innehålla och hur uppgifterna ska redovisas i rapporten från kartläggningen. Med anledning av detta har Energimyndigheten tagit fram förslag på föreskrifter som har remitterats den 4 juli 2014

Remisstiden var inledningsvis 2014-07-04 - 2014-08-29. Remisstiden förlängdes sedan till och med 2014-09-10.

36 remissvar har inkommit inom remisstiden. Två remissvar har inkommit efter remisstidens utgång. Fem remissinstanser har inte inkommit med yttrande. Tre organisationer som inte var remissinstanser har inkommit med yttrande. Energimyndigheten har haft kontakt under hand med Sveriges kommuner och landsting samt Svenskt Näringsliv och till dem anknutna organisationer samt Styrelsen för teknisk ackreditering och kontroll (Swedac) och Swedish Association for Testing, Inspection and Certification (Swetic).

Remiss och dialog med berörda aktörer

Företagsbegreppet

Definitionen av begreppet stort företag återfinns i 2 § i lagen. Den föreskrift som nu har tagits fram berör alltså inte denna fråga. Energimyndigheten vill dock i anslutning till föreskriftsarbetet kommentera företagsbegreppet i lagstiftningen med anledning av remissinstansernas synpunkter på detta.

Varje organisation måste, för att avgöra om den omfattas av lagstiftningen eller inte, först ta ställning till om den är ett företag eller inte. Med företag avses ekonomisk verksamhet. Med ekonomisk verksamhet avses varje verksamhet som består i att erbjuda varor eller tjänster på en viss marknad, det vill säga som även skulle kunna erbjudas av någon annan. Myndighetsutövning omfattas inte.

Den andra frågan som varje organisation måste ta ställning till är om organisationen i denna ekonomiska verksamhet har minst 250 sysselsatta och antingen har en årsomsättning som överstiger 50 miljoner euro per år eller har en balansomsättning som överstiger 43 miljoner euro per år.

Energikartläggningens innehåll

Energimyndigheten föreslog tidigare att en viss standard (SS-EN 16247:2012) skulle användas för att genomföra energikartläggning. Detta har kritiserats och remissinstanserna har bland annat anfört att fler standarder ska kunna användas för att genomföra energikartläggningar och att kartläggningarna även ska kunna genomföras direkt enligt bilaga VI i energieffektiviseringsdirektivet.

För att underlätta för berörda företag att tillämpa lagen genom att använda standarder de redan har och använder sig av i sin verksamhet kommer Energimyndigheten att ange i föreskrifterna att internationell ISO-standard, europeisk EN-standard eller svensk SS-standard som innehåller krav på energikartläggning kan användas av företagen för att göra energikartläggning.

Energideklarationer och tidigare energieffektiviseringsarbete

Energimyndigheten menar att i de fall ett företags energideklaration för byggnader uppfyller kraven på aktualitet i tid och i innehåll, främst gällande förslag på kostnadseffektiva åtgärder, kan deklarationen utgöra en del av energikartläggning i ett stort företag. Energimyndigheten väljer dock att inte införa denna ståndpunkt i föreskrifterna utan varje berört företag får ta ställning till vilka samordningsmöjligheter som finns i företaget och försöka använda dessa på bästa sätt.

Även de dokument som kommuner och landsting upprättat i samband med sitt energieffektiviseringsarbete kan utgöra del eller delar i en energikartläggning om nu nämnda uppgifter finns redovisade. Detta synsätt bör även kunna tillämpas ifråga om den obligatoriska ventilationskontrollen.

Platsbesök

Flera remissinstanser har anfört att de tycker att kravet på platsbesök enligt förslaget till föreskrifter är alltför långtgående.

Energimyndigheten har föreslagit att energikartläggningen som huvudregel ska ske genom besök på plats i företag. Enligt Energimyndighetens bedömning kommer det annars att bli svårt för den person som ska genomföra en energikartläggning i ett stort företag att föreslå kostnadseffektiva åtgärder för att spara energi och effektivisera energianvändningen utan att ha besökt företaget i dessa avseenden. För att säkerställa att energikartläggningarna håller en hög kvalitet väljer Energimyndigheten att införa krav på platsbesök som går utöver de minimikrav som energieffektiviseringsdirektivet utgör.

Platsbesök ska enligt förslaget till föreskrifter ske för att säkerställa en representativ bild av företagens totala energianvändning. I de företag, till exempel i bostadsföretag som har likvärdiga byggnader inom sitt eget bostadsbyggnadsbestånd, bedömer Energimyndigheten att det är möjligt att kartlägga en eller ett antal byggnader i beståndet om den eller dessa kan anses vara tillräckligt representativa för att säkerställa bostadsföretagens totala energianvändning avseende resterande bestånd.

Certifierade energiledningssystem och miljöledningssystem

För att få göra energikartläggningen i ett energiledningssystem eller miljöledningssystem så ska det vara certifierat enligt internationell ISO-standard,

europaisk EN-standard eller svensk SS-standard som även innehåller krav på energikartläggning i enlighet med lagen.

Energimyndigheten erinrar om att företag som har certifierade energiledningssystem eller miljöledningssystem, i vilket krav på energikartläggning ingår i systemet, inte behöver genomföra energikartläggning senast den 5 december 2015 och därefter minst vart fjärde år efter den föregående kartläggningen. Dessa företag genomför energikartläggningar i enlighet med respektive ledningssystemets bestämmelser.

När företaget väljer att göra energikartläggning enligt lagen i sitt energi- eller miljöledningssystem ska kompetensen finnas hos de personer som ska göra kartläggningen men det behöver inte finnas en certifierad energikartläggare. Det är certifieringsorganet som genom certifieringen av systemet kontrollerar att kompetensen finns inom företaget och att kartläggningen är gjord enligt lagkraven.

En fråga som har diskuterats och förtydligats under arbetets gång är om de företag som endast har delar av en verksamhet certifierad kan göra energikartläggningen för hela verksamheten genom den del som har ett certifierat energi- eller miljöledningssystem. Så som en certifiering av ett ledningssystem fungerar så kan inte en energikartläggning som berör delar utanför det certifierade systemet kontrolleras av certifieringsorganet för ledningssystemet. Resterande delar av verksamheten utanför ledningssystemet som behöver energikartläggas måste då godkännas av en certifierad energikartläggare. Den nya lagen kan dock utgöra ett incitament att även certifiera resterande delar av en verksamhet.

Kompetenskrav på energikartläggare

I företag som inte har certifierade ledningssystem ska en certifierad person godkänna energikartläggningen. Energimyndigheten vill dock understryka att flera personer, till exempel intern kompetens, kan vara behjälpliga i genomförandet av en energikartläggning inom ett företag.

Det har uttryckts oro för att kompetenskraven är för höga på dessa energikartläggare och att det kommer att leda till att det inte kommer att finnas tillräckligt många kartläggare att anlita och att det i sin tur driver upp priser.

Riksdagen har valt att införa energieffektiviseringsdirektivets krav på att energikartläggning ska göras av en kvalificerad och/eller ackrediterad expert. Direktivet anger minimikrav. Medlemsstaterna kan därför införa mer långtgående bestämmelser om de anser det behövligt. Kravet i den svenska lagstiftningen har genomförts som att energikartläggningen ska göras av en certifierad person i de företag som inte har certifierade energilednings- eller miljöledningssystem, i vilket krav på energikartläggning enligt lagen ingår. Kravet på certifiering medför att kraven på kompetens blir höga så att energikartläggningarna ska få en hög kvalitet och uppfylla syftet med lagen.

Fortsatt arbete

Enligt Energieffektiviseringsdirektivet måste kartläggningen vara gjord den 5 december 2015. Det är en mycket kort tid för de berörda företagen. Dessutom blir det omöjligt för de flesta berörda att klara av det kravet eftersom det inte kommer att finnas certifierade kartläggare att tillgå innan dess. Energimyndigheten kommer att så snart som möjligt efter föreskrifternas antagande att informera om hur uppgiftslämnandet till myndigheten kommer att ske samt om certifieringsförfarandet och dess påverkan på genomförandet av energikartläggningarna.

Under arbetet med föreskrifter har dialog förts med flera olika grupperingar, dels med företrädare inom offentlig sektor (SKL, Sabo, Svensk Energi, Svensk Fjärrvärme m.fl.), dels med Svenskt Näringsliv och till dem anknutna branschorganisationer. Sedan är även Swedac och Swetic organisationer som är direkt kopplade till vårt arbete med personcertifiering av energikartläggare. Dessa aktörer har haft en viktig roll under föreskriftsarbetet och i svaren på remissen av föreskriften. De kommer även att ha en viktig roll framöver då vi kommer att bjuda in berörda aktörer till arbetet med att ta fram vägledande material. Dessa aktörer är även en viktig kanal ut till dem som berörs av lagstiftningen.

Flera förtydliganden av frågor kommer att förmedlas via det nyhetsbrev som har skapats i samband med införandet av lagen.

Energimyndigheten kommer att arbeta med att utforma vägledningar till olika branscher i samarbete med berörda aktörer. Vägledningarna ska beskriva hur kartläggningen ska göras för respektive bransch utifrån deras förhållanden. Föreskriften måste hållas öppen i sin utformning eftersom lagstiftningen berör en bred målgrupp. Därför är det många frågor som kommer att besvaras i kommande guider och vägledande dokument.

Även i arbetet med att utforma ett certifieringssystem för energikartläggare kommer myndigheten att ha en roll och dialog kommer att föras med bland annat Swedac och Swetic, samt Boverket för erfarenhetsutbyte.